
Rapportage inzicht kosten sociaal domein

6 mei 2021

Rekenkamercommissie Wijdmeren

Wijdmeren

1. INLEIDING	3
2. HET BELANG VAN INZICHT IN KOSTEN EN PRESTATIES	3
3. OVERZICHT UITGAVEN SOCIAAL DOMEIN	3
4. BETROUWBAARHEID EN RECHTMATIGHEID VERANTWOORDING: BBV EN IV3 (VERANTWOORDINGSEISEN)	4
5. ANALYSE EN CONCLUSIES	5
6. AANBEVELINGEN	6
Aan het college	6
Aan de raad	6
BIJLAGE 1 GEÏNTERVIEWDE MEDEWERKERS	7

1. Inleiding

Eén van de onderzoeksonderwerpen die de begeleidingsgroep van de rekenkamercommissie begin januari 2020 heeft aangedragen voor rekenkameronderzoek betreft het inzicht in en de beheersing van de kosten binnen het sociaal domein. In eerste instantie voerde de rekenkamercommissie een gecombineerd onderzoek uit naar het inzicht in de kosten van het sociaal domein en het inzicht in de kosten en kostenbeheersing van de jeugdzorg in het bijzonder.

Tijdens het onderzoek bleek het inzichtelijker om het onderzoek te splitsen in twee afzonderlijke onderzoeken en rapportages: een onderzoek “Inzicht in kosten sociaal domein” en een onderzoek “Kostenbeheersing Jeugdzorg”. De rapportage kostenbeheersing jeugdzorg is separaat naar u gestuurd.

Deze rapportage betreft het onderzoek “Inzicht in kosten sociaal domein. De onderzoeksvraag luidt: “Wordt de gemeenteraad voldoende inzicht geboden in de kosten van het sociaal domein”.

Wij hebben voor het onderzoek de volgende werkzaamheden verricht:

- Beoordeling en analyse van de planning & controldocumenten: begroting en jaarrekeningen vanaf 2017 met betrekking tot het onderdeel sociaal domein.
- Een interview met medewerkers van de afdeling financiën de controller sociaal domein over de achtergrond van de cijfers en onze vragen n.a.v. de beoordeling en analyse.

2. Het belang van inzicht in kosten en prestaties

De rekenkamercommissie hecht bij de begroting en jaarrekening aan betrouwbare cijfers op programma en taakveldniveau omdat:

- De cijfers inzicht geven in waar kosten (op programma én op taakveldniveau) worden gemaakt en of de uitgaven stroken met het ingezette beleid. “Worden de afgesproken prestaties gerealiseerd binnen het daarvoor beschikbaar gestelde budget”.
- Als er afwijkingen zijn, d.w.z. doelstellingen worden niet gehaald, of als doelstellingen niet binnen budget kunnen worden gerealiseerd, heeft de raad recht op goede verklaringen. Dit is het budgetrecht van de raad.

Het sociaal domein betreft een groot deel van de begroting, ruim EUR 13 miljoen aan kosten (jaarrekening 2019). Het is hierbij niet alleen belangrijk op programmaniveau inzicht te hebben, maar ook op de afzonderlijke onderdelen van het sociaal domein (taakvelden).

3. Overzicht uitgaven sociaal domein

De gemeenteraad autoriseert met het goedkeuren van de begroting de baten en lasten per programma¹. De kosten van het sociaal domein maken een substantieel onderdeel uit van de begroting. Het grootste deel heeft betrekking op de kosten van sociaal domein in “enge” zin. Uit

¹Zie artikel 5 van de Financiële verordening gemeente Wijdemeren en bladzij 128 jaarrekening 2019

onderstaand overzicht blijkt hoe de kosten van het sociaal domein zich vanaf 2017 hebben ontwikkeld¹

Taak- veld	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
6.						
6.1 Sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	387.698	1.051.433	1.423.000	1.638.963	1.532.000	1.248.000
6.2 Wijkteams	6.767	6.805				
6.3 Inkomensregelingen	1.391.329	978.669	1.942.000	1.122.917	1.640.000	1.307.000
6.4 Begeleide participatie	4.183.950	4.013.220	4.019.000	3.808.251	4.256.000	4.446.000
6.5 Arbeidsparticipatie						
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	249.267	384.881	310.000	2.062.026	310.000	818.000
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-235.853	-28.070	5.000	22.231	-8.000	-206.000
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.229.865	2.874.177	2.471.000	4.275.496	2.772.000	4.594.000
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	58.140	-7.023				
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	224.689	327.000	79.967	210.000	227.000
Totaal Sociaal domein	9.271.163	9.498.781	10.497.000	13.009.851	10.712.000	12.434.000

Per saldo blijkt uit bovenstaande opstelling van de begrotings- en jaarrekeningcijfers dat er sprake is van een grote kostenstijging van het sociaal domein. En op bijna alle taakvelden is sprake van aanzienlijke fluctuaties tussen de jaren. Ook zijn de verschillen tussen de verschillende begroting en jaarrekening aanzienlijk. Dit duidt erop dat de begroting geen duidelijk beeld geeft van de kosten van een jaar en dat daadwerkelijke sturing op kosten niet effectief mogelijk is.

Het is ons niet gelukt om de informatie zoals opgenomen in de begroting en jaarrekening over de verschillende jaren te koppelen aan het totaalbedrag zoals opgenomen in het programma 5.

In de begrotingen en jaarrekeningen staan weinig doelstellingen en prestaties. In de raadsprogramma's en het beleid op het sociaal domein zijn wel diverse doelstellingen gesteld, maar deze komen weinig concreet terug in de begrotingen (doelstellingen voor het jaar) en jaarrekening realisatie op de doelstellingen in het jaar). Bovendien zijn op diverse taakvelden bezuinigingstaakstellingen /sturingstaakstellingen gelegd. Over de effecten van deze taakstellingen wordt in de jaarrekening niet expliciet gerapporteerd.

4. Betrouwbaarheid en rechtmatigheid verantwoording: BBV en IV3 (verantwoordingseisen)

Wij hebben geconstateerd dat bovenstaande cijfers die in de begrotingen en jaarrekeningen van Wijdemeren zijn opgenomen materiële tekortkomingen bevatten. Het blijkt dat vanaf 2017 de verantwoording van de lasten en baten niet conform de wettelijke voorschriften (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, IV3-opgaven CBS) heeft plaatsgevonden.

Volgens de medewerkers van financiën is de verklaring hiervoor dat de inrichting van het van het financiële pakket onjuistheden zijn opgetreden in de verantwoording van de kosten van het sociaal domein. Hierdoor zijn de beschikbaar gestelde bedragen van 2017 tot en met de begroting 2021 niet op de juiste wijze opgenomen in de begroting en jaarrekening.

¹ Bron: begroting en jaarrekening gemeente Wijdemeren

Wij constateren dat de grootste omissie zit in de verantwoording van de uitgaven onder het taakveld Begeleide participatie (taakveld 6.4). Naar aanleiding hiervan hebben wij november 2020 een specificatie gevraagd van deze kosten over het jaar 2019. Dit is voor de organisatie aanleiding geweest om voor 2019 een groot aantal correcties aan te brengen. In het onderstaande overzicht, dat door de afdeling financiën is verstrekt, staan de gecorrigeerde bedragen.

	Rekening 2019	Correcties	Rekening na cor.	Begroting 2020	Begroting 2021
6. Sociaal domein					
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.638.963	30.600	1.669.563	1.532.000	1.248.000
6.2 Wijkteams					
6.3 Inkomensregelingen	1.122.917	94.985	1.217.902	1.640.000	1.307.000
6.4 Begeleide participatie	3.808.251	-3.808.251	-	4.256.000	-
6.4 Begeleide participatie (na correctie)		677.977	677.977		1.771.000
6.5 Arbeidsparticipatie		482.274	482.274		306.000
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.062.026	604.379	2.666.405	310.000	818.000
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	22.231	1.651.032	1.673.263	-8.000	2.163.000
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	4.275.496		4.275.496	2.772.000	4.594.000
6.81 Geëscaleerde zorg 18+		267.004	267.004		
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	79.967		79.967	210.000	227.000
Totaal Sociaal domein	13.009.851	-	13.009.851	10.712.000	12.434.000

Wanneer de feitelijke uitgaven in 2019 voor het sociaal domein worden vergeleken met de ramingen in 2020 en 2021 is sprake van grote verschillen. In onze Rekenkamerbrief naar aanleiding van de begroting 2021 hebben wij hiervoor ook al aandacht gevraagd. In de reactie van het college op deze brief werd meegedeeld dat de cijfers in de begroting 2021 via een addendum zou worden gecorrigeerd. Deze correcties zijn in bovenstaand overzicht verwerkt maar roept nog steeds veel vragen op. Wij constateren dat er geen duidelijke verklaring voor de verschillen wordt gegeven. Wij zien bijvoorbeeld dat in 2019 de werkelijke uitgaven op taakveld 6.4 (o.a. kosten sociale werkvoorziening) € 667.997 bedragen en in de begroting 2021 € 1.771.000 is begroot. Er wordt niet verklaard waarom er zoveel meer kosten zijn begroot.

5. Analyse en Conclusies

De sterke kostenstijgingen van het sociaal domein stelt de gemeente Wijdmeren voor de uitdaging om de begroting sluitend te houden. Inzicht in de cijfers is nodig om de beschikbare middelen optimaal te kunnen inzetten en om de raad de mogelijkheid te bieden om keuzes te maken. In de begrotingen, tussentijdse informatie aan de raad en jaarrekeningen wordt er weinig informatie gegeven over mogelijke verklaringen over kostenstijgingen en bijbehorende prestaties.

We hebben geconstateerd dat de inrichting van en de verantwoording in de begroting en jaarrekening zodanige gebreken vertoont dat de raad hiermee onvoldoende in staat wordt gesteld invulling te geven aan zijn kaderstellende (begroting) en controlerende (jaarrekening) taak.

Wij zien dat de administratie onvoldoende aansluit op de begrotings- en rekeningdocumenten. Ook de administratieve organisatie en interne controle is niet zodanig ingericht dat deze problemen eerder zijn gesignaleerd. Dit betekent dat de cijfers op taakveldniveau onbetrouwbaar zijn.

6. Aanbevelingen

Aan het college

- Geef aandacht aan juiste rubricering van kosten conform de voorschriften van de BBV.
- Stel een nieuw overzicht op over de afgelopen jaren met juiste rubricering om trends te kunnen identificeren.
- Besteed in de begroting en jaarrekeningen meer aandacht aan het analyseren van de kosten en verklaringen voor kostenoverschrijdingen. Doe dit aan de hand van de inhoudelijke doelstellingen en bijbehorende kengetallen.
- Geef in de planning & controldocumenten meer toelichting voor kostenoverschrijdingen en mogelijke maatregelen om deze overschrijdingen beter te beheersen. Geef hierbij ook informatie over het effect van ingezette sturingsmaatregelen.

Aan de raad

- Geef de accountant bij de controle van de jaarrekening opdracht om aan het bovenstaande extra aandacht te besteden bij de controle en de raad hierover te informeren in het accountantsrapport bij de jaarrekening.

Bijlage 1 Geïnterviewde medewerkers

- Mathilde Koopmans (teammanager financiën)
- Sandra Fong (controller sociaal domein)
- René van Tricht (financieel adviseur gemeente Wijdemeren)
- Els van de Poll (teammanager sociaal wijkteam)